

Maríjno Cêlje.

Benedektíneec Pater Marijan je napisal osnovánje tega samostana. Iz njegovega spisa nekoliko črtic podajem svojim ljubim čitateljem.

Denašnji samostan sv. Lamberta je pri gôri „Grebêneec“ imenovanej ustanovil sin grofa Miricedolskega Markvard sè svojim sinom Enrikom, ki sta bila zadnja vójvodi Koroške zemlje. Markvard je bil uže prej pri sv. Martinu sezidal žensk samostan, ter hotel je v prijetnej gozdnej samoti pri sv. Lambertu na Štírskem tik meje Koroške ustanoviti še mošk samostan. To je tudi stvóril 1073. léta. Gebhart, Solnogradski nadškof, ustanovítelj Vodomóntski, ta je bil volján, Markvardove misli podpirati. Markvard sam nij mogel svojega namena dovršiti; njega sorodnik, Salomon Ogerski, poklical ga je namreč bil na pomoč. Zeló ranjen je Markvard pal sovražniku v roko in za svojimi ranami umrl v 16. dan junija 1077. léta. Njega teló so prenesli v imenovani ženski samostan sv. Martina. Tretji njega sin, Enrik, dovrševal je 1073. léta začeto a po Markvardovej smrti prekíneno zidovanje. Skoraj je krasen samostan bil sezídan, kateremu je prvo ustanovno pismo podpisal Enrik 1096. léta v Veroni, a drugo v Majnci na Nemškem 1104. léta. Po teh pismih je samostanu poklónil Jáblaniško Dolino, katera mu je poznéje bila také zeló važna.

Papež Paskal je omenjenemu samostanu 1109. léta poslal svobodsko pismo, po katerem je v cerkvenih stvaréh pokorováł samó papežu, a v posvetnih cesarju. Papeževa modróst je samostan sv. Lamberta ohranila od mnogih zmešnjáv srednjega véka. Prvi opat se je imenoval Herman, drugi Jakob.

Pri družem opatu Jakobu je v njem umrl tudi Enrik, ustanovitelj tega samostana, in to v 3. dan decembra 1122. léta. Njéga teló počiva pod vélikim oltarjem. Za njim se je skôraj tudi opat Jakob prestavil na ón svét.

Sedmi naslednik Jakobov je bil pobožni Ot. Ta bogoboječi, svojim raztresenim ovéciam skrbni pastir je ukrenil, pét svojih duhovnikov poslati po daljnih krajih svoje velíke duhovske okolíne.

Iz mej teh pet je zaradi razsežája Jáblaniške Doline poslal enega, ki je potlej bil dušni pastir denašnjega Maríjnega Cêlja, (čisto slovénski: Maríjnega Sêla).

Po svojega opata zapovedi je ta duhovnik na sv. Tome dán 1157. léta prišel v Maríjno Cêlje. Bédna kočá z desák je bila njega stanovanje, ki je od začetka služilo tudi v cerkev tega kraja. Pastírji so mu pomogli iztesati hižno orodje, ako je ráskava klóp vredna tega imena.

Kdo je ta sveti mož bil, o tem zgodovina molčí. Od vsega, kar je imel, bila mu je podoba matere božje, izrezana od lipovega lesa, najdražja. Od kod jo je dobl, to se ne vé, niti se ne dá povédati, koliko časa je tu živel, katere naslednike je imel ni kakó je bilo kateremu imé. Pred to podobo je duhovnik vsak dan vršíl sveto službo božjo, s kratka, Maríjna podoba je bila edína lepota njegovega altarja. Prekrasno popisuje ta Maríjin hramec učeni pisatelj topografije nadvojvodíne Avstrijske, ter ne morem si kaj, da njega izvírnih beséd ne bi semkaj postavil. On piše: „Keine hochgethürmte Decke, mit manigfachen Gebilden reich verziert, überwölbte damals den Muttergottes-Altar! — Ein Baumstock unter dem blauen Himmelszelte war der Altar, von welchem herab die Gnadenmutter bei dem Strahlenlichte des

flammenden Taggestirnes oder bei dem mildern Gefunkel der Sternenampeln huldvoll auf die fromme, wachsende Gemeinde blickte, die sich da zu gewissen Zeiten bei dem heiligen Altarsgeheimnisse einfand. Sichtlich ruhte der Segen Gottes auf des frommen Seelenhirten eifrigem Bemühen. Mit jedem Tage fanden sich neue Schäflein ein! Der gebenedeite Name der Gnaden-spenderin ging von Mund zu Munde, von Hütte zu Hütte.“ —

Prva dogodba, izza katere se je Marjinega Cêlja imé jélo po svetu širiti, to je bil prihod Moravskega grofa Vladislava sè svojo ženo. Ta je v nogah bil takó zeló obolel, da mu zdravniki nikakor nijso mogli pomôči. Obema se je sanjalo, naj upata na Marijo, in zaradi tega sta šla v Marjino Cêlje, katero sta našla stóprav (še le) potem, kadar se je k njima bil pridružil sv. Večeslav ter pot kazal. Stara kámena ploča ta prihod popisuje takó: „„Marggraf Heinrich *) in Mähren mit seiner Gemahl lagen krump an Händen und Füßen; da wurden sie von St. Wenzel gen Cell gewiesen; als sie erwachten, funden sie sich gesund.““

Od hvaležnosti je Večeslav sezidal kámneno kapelo, kder je poprej stala samó leséna. To se je zgodilo v začetku 13. véka, in o tem priča kamen nad vrati s tem napisom: „Anno Domini MCC inchoata est haec ecclesia gloriosae Mariae,“ slovenski: „v 1200 létu Gospódnjem se je začela zidati ta cerkev slavne Marije.“ Vladislav je umrl uže 1222. léta. Od tega časa se je bolj in bolj širila povest o tem čudotvórnem prostóru, in kar dlje tem več prošníkov je hodílo v ta kraj, ki je poprej bil takó pust.

Ljudevit I., kralj Ogerski, dal je tamkaj novo cerkev sezidati. Ljudevit, sin Karla Anžúskega, ki ga srednji vék imenuje vélicegea, stopil je bíl za svojim otcem, ki smo ga baš zdaj v mislih iméli, v 1342. léto na ogerski, a v 1370. l. na poljski préstol. V bojih z Litovci, Poljáki, Benečani in Bošnjaki je vedno zmagoval. Zgodilo se je, da je imel jednéč samó 20.000 vojakov, a sovražnik 80.000. Prosil je Cêljske Marije pomoči, in — zmôgel je. Od hvaležnosti je sezidal véliko cerkev sè stolpom. Vrhu tega je cerkvi dál še po svojej smrti vso svojo in svoje žene obleko ter mnogo drugih darov. Od tega časa je Marjino Cêlje najslavnejša cerkev svete bogorodíce. Nadvojvoda Maks Ernest je bil prvi, ki je Marjino podobo olepšal, ter po njega vzgledu so delali mnogi drugi bogatíni. Po vsem tem je lahko razuméti, da je od léta do léta prihajalo več romarjev, in kadar so bogoboječi Avstríjski vladarji ta kraj vzeli pod svojo zaščíto in ga slavíli s posebnimi pokloni, potem je Marjino Cêlje zaslúlo po vsem svétu, a ne samó po Avstriji. *Miroslav Málóvrh.*

~~~~~

Medved in lisica.

(Basen.)

Medved se je neizrečeno bahal in povzdigoval, da je izmed vseh zverí najbolj priljuden, ker nikoli nobene mrhe, nobene crkvetine ne žré. Lisica to slišavši, nasmeje se mu rekoč: „Bolj bi bil priljuden, ako bi žive pri miru pustil in mrhovino pojédal.“

~~~~~

*) Vladislavu so Nemci dejali Enrik.